

عکس: حسین رفیعی/آژانه ایران

صادرات فرش دستباف ایرانی به کمترین میزان در چند دهه اخیر رسید

نقش و نگارها زیر غبار تحریم

فرش دستباف ایرانی یکی از شناخته‌شده‌ترین و ارزشمندترین تولیدات فرهنگی و هنری است. این هنر که ریشه در تاریخ و فرهنگ چند هزارساله ایران دارد، علاوه بر زیبایی و ظرافت، به عنوان یک کالای صادراتی با ارزشی بالا شناخته می‌شود. درحالی که هنوز هم ایران یکی از مهم‌ترین و بزرگ‌ترین تولیدکنندگان فرش دستباف در جهان است اما صادرات این کالا طی سال‌های اخیر با چالش‌های بسیاری مواجه شده است. آمارها نشان می‌دهند طی سال‌های ۷۰ تا ۹۰، صادرات فرش دستباف ایران یک میلیارد و ۴۰۰ میلیون دلار ارزیابی داشت اما بنا بر آمار گمرک ایران، درآمد صادراتی فرش ایران در سال گذشته، کمتر از ۴۰ میلیون دلار بوده که کمترین میزان صادرات فرش در چند دهه اخیر است.

گزارش

نیلوفر منصوروی

خبرنگار

راسته فرش فروشان بازار تهران، تفاوت زیادی با راسته‌های دیگر دارد. راسته‌ای سنتی که با نقش و رنگ خود، بوی خاطره و تاریخ می‌دهد. پای حرف هر کدام از فرش فروش‌های قدیمی این راسته می‌نشینی از روزگار خوش فرش و کره‌هایی که با دست‌ان زنان هنرمند روی هم زده می‌شد تا نام فرش ایرانی در بازارهای دنیا طنین انداز شود، می‌گویند: اما چند سالی است که حال دل این کالای مهم فرهنگی و هنری خوب نیست. بنا بر آمار گمرک ایران، درآمد صادراتی فرش ایران در سال گذشته، کمتر از ۴۰ میلیون دلار بوده است که کمترین میزان

صادرات فرش، در چند دهه اخیر است. افت شدید تولید و صادرات فرش در حالی اتفاق افتاده که صنعت فرش ایران اوایل دهه ۷۰ در اوج شکوفایی و در کمترین حالت بیش از یک میلیارد دلار درآمد ارزی داشت. حجره‌داران می‌گویند فرش دستباف ایرانی، روزگاری سوار بر اسب و شتر، یکی از نمادهای تجاری قدرتمند ایران در جهان بود؛ هرچند حالا از اسب افتاده، اما هنوز از اصل نیفتاده است. حاج علی اکبر که میراث‌دار فرش پدرياش در راسته فرش‌فروشی‌های بازار است، روی چند تخته فرش در حجره‌اش نشسته و به قاپ عکس پدر خیره شده

است، می‌گوید: «فرش دستباف، حال و روز خوبی ندارد. این همه کسادی در بازار فرش تهران را به یاد ندارم.» او بالا رفتن قیمت مواد اولیه، تولید بسیار کم و عدم افزایش دستمزدها برای قالیبافان را عامل این رکود می‌داند و می‌گوید: «تجار ترجیح می‌دهند وارد شغل دیگری شوند که برای‌شان درآمدزایی داشته باشد.» صادق صبوری، دیگر حجره‌دار بازار فرش تهران که بیش از سه دهه در این بازار فعالیت می‌کند، می‌گوید: «هر چند این کار اجداد می‌ماس، اما اگر وضع به همین منوال پیش برود، مجبورم کم‌کم به فکر جمع کردن حجره‌ام باشم. با بستن

مغازه حداقل ضرر نمی‌کنم. اگر در جای دیگری سرمایه‌گذاری کرده بودم، بسیار برابرم سودآورتر بود. برخی از حجره‌داران مغازه‌های خود را جمع کرده و سراغ شغل دیگری رفته‌اند.» فرورونده جوان دیگری که بیرون محوطه روی تخته‌های قالی نشسته است، می‌گوید: «ورود فرش ماشینی در بازار، بزرگ‌ترین ضربه به فرش دستباف بود. ارزان بودن فرش‌های ماشینی و تنوع رنگی و طیفی و حتی اقساطی کردن آن، باعث شده مردم به این نوع فرش روی بیاورند در حالی که فرش دستباف با همان ابعاد ممکن است تا ۱۰۰ میلیون

تومان فروخته شود. البته اینکه مردم قدرت خرید ندارند هم باعث شده به سمت خرید فرش‌های ماشینی بروند.»

کارگاه‌های بی‌نام و نشان همسایه

فرش ایرانی که زمانی، حجم تجارت آن چندین میلیارد دلار از تجارت خارجی را تشکیل می‌داد، اکنون روزگار بدی را پشت سر می‌گذارد. کارشناسان معتقدند، نقشه‌هایی که حاصل تلاش دقیق و هنرمندانه نسل‌های پیشین بوده، بدون پرداخت هرگونه ححق کبی رایت، در کارگاه‌های بی‌نام‌ونشان هند، افغانستان و حالا ترکیه دست به‌دست می‌شود و به عنوان فرش ایرانی فروشی می‌رود. مهدی حقیقت‌نژاد، رئیس اتحادیه فروشندگان فرش دستباف اصفهان با بیان اینکه اخبار مناسبی از وضعیت بازار فرش دستباف وجود ندارد به «ایران» می‌گوید: «چند سال اخیر به دلیل تحریم‌ها، نبود ارتباط با کشورهای دیگر، عدم نقل و انتقال پولی و از طرفی، نبود برنامه‌های حمایتی دولت برای افزایش سهم ایران به زوال است. علاوه بر آن تصمیمات نادرست استفاده از مواد اولیه نامرغوب و ارزان قیمت، موجب کاهش کیفیت و قیمت و ارزش فرش‌های ایرانی شده که عملاً منجر به خروج کشور ما از جمع کشورهای رقیب شده است.»

به گفته این مسئول، سال گذشته کمتر از ۵۰ میلیون دلار فرش ایرانی صادر و در شش ماه اول امسال نزدیک به ۱۲ میلیون دلار از این کالا به خارج از کشور صادر شده است. رقمی که از نظر او، حدود ۹۰ درصد کاهش نسبی به سال‌های قبل از تحریم را نشان می‌دهد. ۴۲ میلیون دلار برای صادرات فرش ایران که میزان قابل توجهی از تولید و حجم پول را در اختیار دارد، رقم بسیار ناچیزی است.

رئیس اتحادیه فروشندگان فرش دستباف اصفهان می‌افزاید: «متأسفانه فرش دستباف کشور متولی خاصی ندارد و مرکز ملی فرش میان وزارتخانه‌های مختلف سردرگم است و زیر نظر اداره صنایع خلاق قرار دارد. در حالی که صنعت فرش کشور باید یک متولی مشخص در یک وزارتخانه داشته باشد. مشکل بزرگ دیگر صادراتکنندگان فرش، تعهد ارزی است. دولت با اجرای سیاست نادرست تعهد ارزی، موجب دلزدگی تجار داخلی برای صادرات شده است. فرش، کالایی

لوکس محسوب می‌شود و در عین حال، تنوع سلیقه‌ای در آن زیاد است، نمی‌توان زمان دقیقی برای بازگشت سرمایه حاصل از صادرات فرش مشخص کرد.» او با بیان اینکه حداقل ۸ میلیون نفر از این محل ارتزاق می‌کنند، می‌گوید: به علت رکود بازار و عدم حمایت از تجار و فروشندگان فرش دستباف در سطح کشور، سرمایه‌گذاران سرمایه خود را از چرخه خارج کردند و به این واسطه اکثر بازارهای سنتی سطح کشور از قبیل اصفهان، تهران، یزد و گلپایگان تغییر کاربری داده‌اند و بیه‌شغل‌های دیگری که برای تجار مقرون به‌صرفه است روی آورده‌اند.

از تحریم تا موانع داخلی

سابقه فرش دستباف در ایران به هزاران سال می‌رسد و هنر قالیبافان ایرانی که در جهان شناخته شده است به واسطه چالش‌های متوالی، امروز جایگاه گذشته را از دست داده است. عبدالله بهرامی، مدیرعامل اتحادیه تعاونی‌های فرش دستباف به «ایران» می‌گوید: «علاوه بر تحریم‌های بیرونی، تحریم‌های داخلی از جمله مصوبه تعهد ارزی بانک مرکزی و عدم حمایت از قالیبافان و صادراتکنندگان باعث شد تا تولید و صادرات فرش دستباف بشدت کاهش یابد در حالی که فرش دستباف علاوه بر ارزش تاریخی و فرهنگی، اشتغالزایی و درآمدزایی برای قالیبافان به دنبال دارد.»

به گفته رئیس کمیسیون فرش صنایع دستی ایران: فرش دستباف مهم‌ترین کالای صادراتی ایران است که بعد از نفت و پتروشیمی همیشه رتبه اول را در زمینه صادرات داشت. از سال ۷۰ تا دهه ۹۰، در

بهبود بیابانه‌ترین حالت، یک میلیارد و ۴۰۰ میلیون دلار صادرات داشتیم. در این دهه با توجه به تحریم‌هایی که صورت گرفت، تا سال ۹۶ در بدترین شرایط حدود ۴۵۰ میلیون دلار صادرات سالانه بود. سال ۹۷ با توجه به تحریم آمریکا در خصوص فرش دستباف ایرانی، صادرات ما در سال‌های اخیر حدود ۱۰۰ میلیون دلار کاهش پیدا کرد و ظرفیت بازار را از دست دادیم. بهرامی با بیان اینکه تحریم خارجی حدود ۲۰ درصد صادرات را تحت شعاع قرار داده است و ۸۰ درصد به دلیل مشکلات و موانع داخلی است، می‌گوید: «همزمان با این تحریم ناچونفردانه، در سال ۹۷، بانک مرکزی تعهد ارزی و پیمان سپاری را مصوب و اجرا کرد و باعث شد صادرات فرش دستباف از سال ۹۸ به بعد، به ۵۰ میلیون دلار کاهش پیدا کند. سال ۱۴۰۲ حدود ۴۲ میلیون دلار بود. همین عوامل باعث شد بازارهای جهانی که در طول سال‌ها و قرن‌ها همیشه رتبه اول جهان را در زمینه تولید و صادرات داشتیم از دست بدهیم و به رتبه ۶ یا ۷ جدول در ۱۰ کشور تنزل پیدا کنیم.»

فرش زیر پای صنایع خلاق

صادرات نقش مهمی در بازار ایران دارد. فرش ایران نیز، کالایی صادراتی است و به گفته حامد چمن‌رخ، نایب رئیس اتحادیه تولیدکنندگان و صادراتکنندگان فرش ایران، زمانی که صادرات دچار مشکل می‌شود، متعاقب آن تمام زنجیره دچار مشکل می‌شود. این مسئول به «ایران» می‌گوید: «کشور ما بعد از تحریم‌ها توسط ترامپ، ۴۴ درصد سهم بازار صادراتی را از دست داد. حتی جایگزین و برنامه‌ای برای بازارهای جدید با گسترش بازارهای قبلی به وجود نیامد. بارها از متولیان امر در سازمان توسعه تجارت و مرکز ملی فرش درخواست برنامه‌ریزی برای گسترش بازارهای قبلی و ایجاد بازارهای جایگزین داشتیم تا حداقل بتوانیم بخشی از ۴۴ درصد را جبران کنیم، اما متأسفانه فرش، هیچ‌گاه در اولویت‌های سازمان قرار نگرفته است. متأسفانه ادغام مرکز ملی فرش با دفتر صنایع خلاق در دولت سیزدهم و نبود بیش از ۵۰ روز سپرست در این بخش و بخش معاونت توسعه بازارگانی، موجب آشفتگی‌تر شدن بیشتر در این حوزه شد و همین عوامل و عوامل دیگر صادرات میلیارد دلاری را به صادرات چند ۱۰۰ میلیون دلاری تبدیل کرد.»

جدول روزنامه ایران دارای دو «شرح عادی» ویژه است. در صورت تمایل به حل دو شرح ابتدا یکی از شرح‌ها را با مداد حل کرده و سپس با پاک کردن جواب شرح اول، به حل شرح دوم بپردازید.

۸۶۱۴
۱۰
۱۱
۱۲
۱۳
۱۴
۱۵

- ۱۰- یادداشت - شرکت ایرانی تولیدکننده ادوات و ماشین‌های کشاورزی و سازه‌های فلزی - از مصالح ساختمانی
- ۱۱- حاوی - شاستگی - طفره
- ۱۲- اثر آلودگی برج‌ها - ند آ دهنده - گردآگرد لب - امر به شستن
- ۱۳- آسیای کوچک بود - قهر - ثروت‌مندترین کشور منطقه
- ۹- بازیچه کودکان در سال‌های دور - مارگی برمو بایل - خرس فلکی
- ۱۰- مکمل «آموزش» - دیگ دهان کشاد - حرف نفرت درخت
- ۱۱- شماره ویژه - ملیح - قسمت‌کننده
- ۱۲- کمان - خرمره بزرگ - بت دوران جاهلیت - قائل درخت
- ۱۳- بی‌جوی - به چشم دیدن - کنکاش
- ۱۴- مخلوط ساختمانی - برنج فروش - پوشاک پا
- ۱۵- اثر «رزق برنام‌سوس»

۱۵	۱۴	۱۳	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۱														
۲														
۳														
۴														
۵														
۶														
۷														
۸														
۹														
۱۰														
۱۱														
۱۲														
۱۳														
۱۴														
۱۵														

حل جدول ویژه شماره ۸۶۱۳
۱۵ ۱۴ ۱۳ ۱۲ ۱۱ ۱۰ ۹ ۸ ۷ ۶ ۵ ۴ ۳ ۲ ۱
۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷ ۸ ۹ ۱۰ ۱۱ ۱۲ ۱۳ ۱۴ ۱۵

حل جدول عادی شماره ۸۶۱۳
۱۵ ۱۴ ۱۳ ۱۲ ۱۱ ۱۰ ۹ ۸ ۷ ۶ ۵ ۴ ۳ ۲ ۱
۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷ ۸ ۹ ۱۰ ۱۱ ۱۲ ۱۳ ۱۴ ۱۵

یک جدول با دو شرح

جدول عادی														
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵

- ۱- خواش تصرع آمیز - کنایه از رفتار محتاطانه
- ۲- گروه خلافکارها - سبزی سالاد - خیس
- ۳- ساز زهی و آرشه‌ای - ترسان - شکلات کوچک
- ۴- امر به آوردن - چاشنی ادویه‌دار - میوه کال - تظاهر به نیکی
- ۵- بی‌حس - وسیله ورزش - دودل
- ۶- شیطان - تلاش - صدمه
- ۷- محکم - کوتاه و مختصر - وسیله آراستن مو
- ۸- گونه‌ای قایق بزرگ چوبی - نام - طالع بینی
- ۹- بازنده شطرنج - از مراحل زراعت - یار بیل!
- ۱۰- جعد مو - فروتنی - بخش زینتی پرده
- ۱۱- ظهور - ایتراتور - مخفف هستم
- ۱۲- سرخورده و بور - نشان و رونق - جان‌نشین «او» - پسوند آلودگی
- ۱۳- جاذبه گردشگری استان البرز - آرام خودمانی - دامنه کوه و تپه
- ۱۴- مظلوم شاهنامه - صرف - سودمند
- ۱۵- دسر ایرانی - برنامه کودک

- ۱- سراننده شاهنامه
- ۲- کشور آسیایی - پهلو - چهارمین سیاره در سامانه خورشیدی
- ۳- محل بختن نان - شکوه - مرکز «عراق»
- ۴- سرمشقی - هرگردی... نیست! - همسرایی - خورشید
- ۵- خویشاوندی مستقیم - ثروتمندترین مرد زمان حضرت موسی (ع) - زمان غنودن
- ۶- تکان - ضد «گرما» - گلزن درجه یک «الاتحاد»
- ۷- صوت درد - ظرفیت - زنگ محبوب مدارس
- ۸- ورودی و مدخل - شامگاهان - تیرگی خاطر
- ۹- پروتئین گیاهی - به مقصود رسیده - صدای مرغابی
- ۱۰- روش خاص تهیه چیزی - اشاره رمزگونه به شخص ثالث - سخن صریح
- ۱۱- شهر ارگ - یکی از لیبیات که از چربی شیر تشکیل شده - کلام اجابت
- ۱۲- شهر بی قانون - خود را ساختن و آراستن - حبله‌گر - گذرگاه
- ۱۳- سیاره تیر - نهنگ - خسوف و کسوف
- ۱۴- پشمینه‌بوش - ظرف آزمایشگاهی - بهره‌هوشی
- ۱۵- کنایه از بی‌جا بودن توقع کمک و فایده از کسی

جدول سودوکو

میانگین								
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹

جدول سودوکو								
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹

جدول سودوکو شماره ۸۶۱۳
۱۵ ۱۴ ۱۳ ۱۲ ۱۱ ۱۰ ۹ ۸ ۷ ۶ ۵ ۴ ۳ ۲ ۱
۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷ ۸ ۹ ۱۰ ۱۱ ۱۲ ۱۳ ۱۴ ۱۵

جدول سودوکو

جدول سودوکو								
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹

جدول سودوکو								
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹

جدول سودوکو شماره ۸۶۱۳
۱۵ ۱۴ ۱۳ ۱۲ ۱۱ ۱۰ ۹ ۸ ۷ ۶ ۵ ۴ ۳ ۲ ۱
۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷ ۸ ۹ ۱۰ ۱۱ ۱۲ ۱۳ ۱۴ ۱۵

جدول سودوکو

جدول سودوکو								
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹

جدول سودوکو								
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹

جدول سودوکو شماره ۸۶۱۳
۱۵ ۱۴ ۱۳ ۱۲ ۱۱ ۱۰ ۹ ۸ ۷ ۶ ۵ ۴ ۳ ۲ ۱
۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷ ۸ ۹ ۱۰ ۱۱ ۱۲ ۱۳ ۱۴ ۱۵

جدول سودوکو

جدول سودوکو								
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹

جدول سودوکو								
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹

جدول سودوکو شماره ۸۶۱۳
۱۵ ۱۴ ۱۳ ۱۲ ۱۱ ۱۰ ۹ ۸ ۷ ۶ ۵ ۴ ۳ ۲ ۱
۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷ ۸ ۹ ۱۰ ۱۱ ۱۲ ۱۳ ۱۴ ۱۵